

טוב ורע, שמשם נתנה תורה באסור והתר. מימין חיים, ומשמאל מות].

[ולכן אמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשפתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים. לא תהיו שוקלים אבני שיש טהור ונ"א שהם שני יוד"ן של ויצר, חכמה עליונה וחכמה תחתונה] לאבנים אחרות שהן חיים ומות, שמשם (קהלת י) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו. ולא עוד, אלא אתם תספנו נרמייכו. בגין דאלין דעין הדעת טוב ורע אנו בפרודא. ואבני שיש טהור אנו ביהודא בלא פירודא כלל. ואי תמרונ דהא אסתלק עין החיים מניהו ונפלו ואת פירודא בניניהו. דובר שקרים לא יכון לנגד עיני דהא לית תמן פירודא לעילא. דאלין דאתברו מאנון חיו. אתו לנשקא (דף כו ע"א) ליה פרח ואסתלק מניהו).

דבר אחר ונהר יוצא מעדן. בודאי לעילא בעץ חיים תמן לית קליפין נוכראין הדא הוא דכתיב, (תהלים ה) לא יגורף רע. אבל בעץ דלתתא אית קליפין נוכראין ודאי. ואיהו נטוע בגנתא דעדן דזעיר אפין. דאיהו חנוף מטטרון דגן עדן דלעילא. דקדשא בריף הוא לית תמן ערטומא, למיהוי תמן נפתל ועקש. ובגין דא ונהר יוצא וגו' ויכילנא למימר במטטרון יוצא מעדן מעדון דיליה. להשקות את הגן גן דיליה פרדס דיליה דתמן עאלו בן עזאי ובן זומא ואלישע. וקליפין דיליה מסטרא דא טו"ב ומסטרא דא רע. ודא אסור והתר פשר ופסול טומאה וטהרה.

דבר אחר ונהר יוצא מעדן - בודאי למעלה בעץ החיים שם אין קלפות נכריות. זהו שכתוב (תהלים ה) לא יגורף רע. אבל בעץ שלמטה יש בודאי קלפות נכריות, והוא נטוע בגן עדן של זעיר אנפין, שהוא חנוף, מטטרון, שגן העדן העליון של הקדוש ברוך הוא אין שם ערבוב של קלפות להיות שם נפתל ועקש. ובגלל זה ונהר יוצא מעדן וגו', ויכלנו לומר במטטרון יוצא מעדן - מעדון שלו. להשקות את הגן - הגן שלו, הפרדס שלו שנכנסו לשם בן עזאי ובן זומא ואלישע. וקלפות שלו מצד זה טו"ב ומצד זה רע. וזה אסור והתר, פשר ופסול, טמאה וטהרה.

דבר אחר ונהר יוצא מעדן - בודאי למעלה בעץ החיים שם אין קלפות נכריות. זהו שכתוב (תהלים ה) לא יגורף רע. אבל בעץ שלמטה יש בודאי קלפות נכריות, והוא נטוע בגן עדן של זעיר אנפין, שהוא חנוף, מטטרון, שגן העדן העליון של הקדוש ברוך הוא אין שם ערבוב של קלפות להיות שם נפתל ועקש. ובגלל זה ונהר יוצא מעדן וגו', ויכלנו לומר במטטרון יוצא מעדן - מעדון שלו. להשקות את הגן - הגן שלו, הפרדס שלו שנכנסו לשם בן עזאי ובן זומא ואלישע. וקלפות שלו מצד זה טו"ב ומצד זה רע. וזה אסור והתר, פשר ופסול, טמאה וטהרה.

קם חד סבא ואמר רבי רבי הכי הוא ודאי. אבל עץ חיים לא אתקרי איהו. אלא הכי הוא רזא דמלה וייצר חד יצירה דטוב וחד יצירה דרע. דא איהו עין הדעת טוב ורע. עץ דא אדם זעירא מסטרא דחיים מגיה ומסטרא דמותא מגיה. תמן תרין יצירות דיליה דאנון אסור והתר, ועליה אתמר וייצר

עמד זמן אחד ואמר, רבי רבי, כף זה ודאי! אבל עץ החיים הוא לא נקרא. אלא כף הוא סוד הדבר, וייצר - יצירה אחת לטוב ויצירה אחת לרע. זה עץ הדעת טוב ורע. עץ זה אדם קטן,

מצד החיים ממנו ומצד המות ממנו. שם שתי יצירות שלו שהם אסור והתר, ועליו נאמר וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה.

ויפח באפיו נשמת חיים - זו שכינה עליונה. עֶדֶן - תשובה. ועליה נאמר ועץ החיים בתוף הגן. זה העמוד האמצעי. הגן שכינה תחתונה. שלשה קשרים הם, נשמה רוח ונפש אצלו, ובהם ויהי האדם לנפש חיה, שהוא ממש מפיו נקרא לשכינה שהיא נשמת חיים. מיד שאמר דברים אלו, עלה למעלה. אמר רבי שמעון, חברים, בודאי זה היה מלאך, ובודאי תומך יש לנו מכל מקום.

פתח הפסוק אחריו: ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עֶדֶן וגו'. ויקח - מאין לקח אותו? אלא לקח אותו מארבעה יסודות שנאמר בהם ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. הפרידו מהם, ושם אותו בגן עֶדֶן.

כמו זה יעשה הקדוש ברוך הוא לבן אדם שנברא מארבעה יסודות. בזמן ששכב בתשובה ומתעסק בתורה, הקדוש ברוך הוא נוטלו משם, ועליהם נאמר ומשם יפרד. הפריד נפשו מתאותם, ושם אותו בגן שלו שהיא שכינה, לעבדה - במצוות עשה, ולשמרה - במצוות לא תעשה. אם זכה לשמר אותה, הוא יהיה ראש על ארבעה יסודות, ויעשה נהר שמשקים על ידו ולא על ידי אחר, ומפירים בו שהוא רבון ושולט עליהם.

ואם עבר על התורה, הם משקים ממרירות העץ של רע שהוא יצר הרע. וכל האיברים שהם מארבעה יסודות, נאמר

יְי אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה. וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים. דָּא שְׂכִינְתָא עֲלָאָה. עֶדֶן תְּיֻבְּתָא. וְעֲלָה אֶתְמַר וְעֵץ

הַחַיִּים בְּתוֹף הַגֵּן דָּא עֲמוּדָא דְאֲמֻצְעִיתָא. הַגֵּן שְׂכִינְתָא תַתָּאָה. תַּלְת קְטִירִין אֲנוּן נִשְׁמַתָּא רוּחָא נִפְשָׁא לְגַבִּיָּה. וּבַהוּן וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. דְּאִיהוּ מִפּוּ מִמֶּשׁ אֶתְקַרֵּי לְשְׂכִינְתָּא דְּאִיהִי נִשְׁמַת חַיִּים. מִיד דְּאֶמַר מְלִין אֲלִין סְלִיק לְעֵילָא. אֶמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲבֵרְיָא בּוּדְאִי מְלֶאכְא הוּא. וּבּוּדְאִי סֻמְךָ אֵית לְנָא מְכַל אַתְר.

פתח קרא אבתריה: ויקח יי אלהים את האדם ויניחהו בגן עֶדֶן וגו'. ויקח מאן נטיל ליה. אלא נטיל ליה מארבעה יסודין דאתמר בהון ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. אפריש ליה מנהון ושוי ליה בגנתא דעֶדֶן.

בגוונא דא יעבד קדשא בריך הוא לבר נש דאתברי מארבעה יסודין. בזמנא דתב בתיובכתא ומתעסק באורייתא. קדשא בריך הוא נטיל ליה מתמן. ועליהו אתמר ומשם יפרד. אפריש נפשיה מתאוה דילהון ושוי ליה בגנתא דיליה דאיהי שכינתא. לעבדה בפקודין דעשה. ולשמרה בפקודין דלא תעשה. אי זכה לנטרא לה איהו יהא רישא על ארבעה יסודין. ואתעביד נהר דאתשקיין על ידיה ולא על ידא אחרא ואשתמודעין ביה דאיהו רבון ושליט עלייהו.

ואי עבר על אורייתא אתשקיין ממרירו דאילנא דרע דאיהו יצר הרע. וכל אברין דאנון מארבעה יסודין אתמר בהון (שמות א) וימררו את חיהם וגו' וימררו במרירו